

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valvonta Suomessa

Ohje 10/2018

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

Sisälllys

1. Johdanto	3
2. Lainsäädäntö ja ohjeet	3
2.1. Luomuasetus ja toimeenpanoasetus	4
2.2. Kansallinen lainsäädäntö.....	4
2.3. Muut valvontaohjeet	4
3. Valvontaviranomaiset	4
3.1. Luomualkoholiuomien valvonta.....	5
3.2. Luomuelintarvikkeiden valvonta.....	5
3.3. Valvonta Ahvenanmaalla.....	5
4. Valviran luomuvalvontajärjestelmä	6
4.1. Hakeutuminen valvontajärjestelmään	6
4.2. Vastuu ja valvonta	6
4.3. Maksut luomuvalvontajärjestelmästä	7
4.4. Eroaminen.....	7
5. Vaatimukset erilläänpidolle valmistuksen ja varastoinnin aikana	7
6. Koostumusta koskevat säännökset	8
6.1. Vähintään 95 %:n tuotteet	8
6.2. Luonnonmukaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia sisältävät tuotteet	8
6.3. Tavanomaisesti tuotetut maatalousperäiset ainesosat luomualkoholiuomissa	9
6.4. Hiiva	9
6.5. Muut kuin maataloudesta peräisin olevat ainesosat ja teknologiset apuaineet.....	9
6.6. Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttökielto	9
6.7. Säteilyttämiskiello.....	10
6.8. Tuotantoteknologia	10
7. Päälyysmerkintöjä ja esittelyä koskevat säännökset.....	10
7.1. Ainesosaluettelo	10
7.2. Valvovan viranomaisen tunnusnumero	11
7.3. Pakolliset pakkausmerkinnät	11
7.4. Luomu – valvottua tuotantoa -merkki.....	12
7.5. Muut merkinnät	12
8. Viini, hedelmäviini ja siideri.....	12
8.1. Viiniä koskevat säädökset	12
8.2. Hedelmäviiniä ja siideriä koskevat säännökset.....	13
9. Kirjanpitoa koskevat vaatimukset.....	13
10. Alkoholijuomien maahantuonti EU:n ulkopuolelta	14

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

1. Johdanto

Tämä ohje on laadittu toimijoille, jotka harjoittavat luonnonmukaisesti tuotettujen (jäljempänä luomu) alkoholijuomien kaupallista tai muussa elinkeinotarkoituksessa tapahtuvaa valmistusta, valmistuttamista, varastointia, tukkumyyntiä tai maahantuontia.

Ohje perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 834/2007 (luomuasetus), komission asetukseen (EY) N:o 889/2008 (toimeenpanoasetus) sekä komission asetukseen (EY) N:o 1235/2008 (tuontiasetus) koskien luomutuotteiden tuontia EU:n ulkopuolelta.

Tällä ohjeella päivitetään Valviran ohjetta 15/2012 (Dnro 939/99/2012). Päivitys koskee muuttunutta lainsäädäntöä ja luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien muuttuneita tuontimenettelyjä. Lisäksi ohjeeseen on tehty tarkennuksia hiivan käytöstä valmistuksessa ja pakkausmerkintäohjeistukseen.

Tuotteessa katsotaan olevan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaava merkintä, jos kuluttajalle annetaan käsitys, että tuote tai jokin sen ainesosa on tuotettu luonnonmukaista tuotantoa koskevien tuotantosääntöjen mukaan. Viittaus voi olla myyntipäällyksessä, muissa pakkausmerkinnöissä, mainosmateriaalissa tai kaupallisissa asiakirjoissa.

Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi merkinnöiksi katsotaan mm. merkinnät luonnonmukainen, ekologinen ja biologinen ja niiden tavalliset johdokset (luomu-, eko- ja bio-) yksin tai yhdistettynä sekä sanat biodynaaminen, orgaaninen ja orgaanis-biologinen. Myös eräät jäsenmaissa käytössä olevat viralliset termit katsotaan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi, tällaisia ovat esimerkiksi ecológico, økologisk, ökologisch, organic, biologique, biologico, biologisch, biológico ja ekologisk.

Ohjeessa esitellään luomualkoholijuomien valmistus-, maahantuonti- ja tukkumyyntitoiminnan ne erityispiirteet, joilta osin toiminta eroaa tavanomaisesti valmistettujen alkoholijuomien vastaavista.

2. Lainsäädäntö ja ohjeet

Alkoholijuoma on nautittavaksi tarkoitettu juoma, jossa on etyylialkoholia enemmän kuin 2,8 ja enintään 80 tilavuusprosenttia (alkoholilaki 1143/1994, 3 §). Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavin merkinnöin tuotettua, maahantuotua ja markkinoitavaa alkoholijuomaa koskevat kaikki tavanomaisesti tuotettuja alkoholijuomia koskevat säädökset. Näitä ovat kansallinen sekä EU:n alkoholijuomia ja elintarvikkeita koskeva lainsäädäntö. Luomualkoholijuomien tuotantoa, maahantuontia ja markkinointia säätelevät myös jäljempänä tässä ohjeessa esitetyt säädökset ja säännökset.

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

2.1. Luomuasetus ja toimeenpanoasetus

Asetus luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä, säätelee luomumaataloustuotteiden tuotantoa. Alkoholijuomat luetaan luomuasetuksessa elintarvikkeiksi.

Luomuasetus on sellaisenaan voimassa kaikissa EU:n jäsenvaltioissa. Ajantasainen luomuasetuksen muutoshistoria on saatavissa mm. maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilta www.mmm.fi.

Luomuasetuksen soveltamisen yksityiskohtaiset säännöt on kuvattu komission ns. toimeenpanoasetuksessa luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä annetun neuvoston luomuasetuksen soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä luonnonmukaisen tuotannon, merkintöjen ja valvonnan osalta.

Euroopan yhteisön lainsäädäntö on luettavissa ja tulostettavissa Euroopan unionin EUR-Lex -sivustolta osoitteesta <http://eur-lex.europa.eu>. EU-Komission sivuilla http://ec.europa.eu/agriculture/organic/home_fi löytyy lainsäädännön lisäksi myös muuta tietoa luonnonmukaisesta maataloustuotannosta.

2.2. Kansallinen lainsäädäntö

Laissa luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (294/2015) ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (454/2015) säädetään luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, elintarvikkeiden ja alkoholijuomien valvonnan järjestämisestä Suomessa, viranomaisten työnjaosta ja oma-valvonnan vaatimuksista. Myös säännösten rikkomisen seuraamuksista säädetään kansallisessa luomulainsäädännössä.

2.3. Muut valvontaohjeet

Seikkaperäiset elintarvikkeiden luomuvalvontaa koskevat ohjeet on julkaissut Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Ohjeet on saatavissa Eviran verkkosivuilla osoitteessa www.evira.fi.

3. Valvontaviranomaiset

Luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestäminen ja sen ylin johto kuuluu Suomessa maa- ja metsätalousministeriölle. Luomualkoholi-juomien valvonta on jaettu kolmelle eri taholle. Valvira valvoo luomualkoholi-juomien valmistusta, tukkumyyntiä, varastointia, markkinointia ja maahantuontia kolmansista maista harjoitettavia elinkeinonharjoittajia. Evira myöntää luvat tavanomaisesti tuotettujen ainesosien käytölle luomualkoholi-juomissa. Tullin tehtävänä on huolehtia kolmansista maista tuotavien luomualkoholi-juomien maahantuonnin valvonnasta siten kuin asiasta säädetään luomuasetuksessa.

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

3.1. Luomualkoholijuomien valvonta

Valviran luomuvalvonta koskee kaikkia toiminnanharjoittajia, jotka valmistavat, tukkumyyvät, varastoivat, valmistuttavat tai tuovat maahan luomualkoholijuomia. Tuotteiden vähittäis- tai anniskelumyynti suoraan loppukuluttajalle ei edellytä valvontajärjestelmään kuulumista.

Valmistuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä varsinaisen valmistustoiminnan lisäksi myös ainesosien lisäämistä tai pois ottamista valmiista tuotteesta, pullotusta (pakkaamista), uudelleenpakkaamista, luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavien merkintöjen tekemistä tai muutosten tekemistä näihin merkintöihin.

Valmistuttamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa yritys osallistuu alkoholijuoman valmistustoimintaan esimerkiksi määräämällä tuotteen koostumuksen.

Tukkukaupalla tarkoitetaan alkoholijuomien myyntiä muille kuin tuotteiden loppukuluttajille tai loppukäyttäjille.

Varastoinnilla tarkoitetaan alkoholijuomien varastointia niiden myöhempää kaupan pitämistä varten, mutta ei kuitenkaan säilyttämistä, joka tapahtuu tuotannon, myyntipisteen, valmistuksen tai kolmansista maista tapahtuvan tuonnin yhteydessä.

3.2. Luomuelintarvikkeiden valvonta

Evira valvoo, alkoholijuomia lukuun ottamatta, luomuelintarvikkeiden valmistusta, keräilytuotteiden ostotoimintaa ja maahantuontia. Maahantuonnilla tarkoitetaan tässä tuontia EU:n ulkopuolelta. Käytännön valvontatyön tekevät sekä Eviran omat että sen valtuuttamat tarkastajat. Luomuelintarvikkeiden ja -maataloustuotteiden markkinavalvonnasta kaupoissa ja muissa myyntipaikoissa vastaavat kunnalliset elintarvikkeviranomaiset aluehallintovirastojen ohjauksessa.

Jos elinkeinonharjoittaja käyttää alkoholijuomien valmistuksessa omia kasvattamiaan tai keräämiään luomuraaka-aineita, on hän tämän nk. alkutuotannon osalta Eviran valvonnan alainen. Evira päättää hakemuksen ja luomusuunnitelman sekä alkutarkastuksen perusteella toimijan liittämisestä valvontajärjestelmään.

Lisäksi Evira myöntää luvat tavanomaisesti tuotettujen ainesosien käyttöön luomuelintarvikkeissa ja myös alkoholijuomissa. Ohjeita näiden lupien hakemisesta saa Eviran verkkosivuilta osoitteesta www.evira.fi.

3.3. Valvonta Ahvenanmaalla

Luomuelintarvikkeiden ja -maataloustuotteiden tuotantoa, markkinointia ja maahantuontia valvoo Ahvenanmaalla Ålands landskapsregering (Ahvenanmaan maakuntahallitus) www.regeringen.ax. Luomualkoholijuomien osalta valvonta kuuluu kuitenkin Valviralle.

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

4. Valviran luomuvalvontajärjestelmä

4.1. Hakeutuminen valvontajärjestelmään

Luomuvalvontajärjestelmään hakeutuminen edellyttää, että hakijalla on Valviran myöntämä valmistus- tai tukkumyyntilupa.

Hakeutuminen luomuvalvontajärjestelmään tapahtuu kirjallisesti ennen toiminnan aloittamista. Hakemuksessa on toimijan perustietojen lisäksi ilmoitettava toimintojen luonne (esimerkiksi valmistus, valmistuttaminen, varastointi, maahantuonti tai tukkumyynti) sekä juomaryhmät, joita hakemus koskee. Hakemuslomake valvontajärjestelmään hakeutumiseen on saatavissa Valviran verkkosivuilta www.valvira.fi. Hakemuksen liitteenä toimitetaan luomusuunnitelma, jossa hakija kuvaa menettelyt joiden mukaisesti hän toteuttaa luomulainsäädännön mukaiset vaatimukset. Luomusuunnitelma voi olla osa elintarvikelain mukaista omavalvontasuunnitelmaa.

Hakemuksessa toimija sitoutuu noudattamaan luonnonmukaisesta tuotantotavasta annettuja säädöksiä (luomuasetus ja sen nojalla annetut säädökset) sekä toimiessaan myyjänä tarvittaessa ilmoittamaan kirjallisesti jälleenmyyjille ja raaka-aineiden jatkojalostajille, että luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavat merkinnät tulee poistaa niistä eristä, jotka eivät ole asetuksen mukaisia. Hakemus sisältää myös luvanhaltijan suostumuksen siihen, että eri tarkastuslaitokset ja -viranomaiset voivat vaihtaa tarkastamiaan luvanhaltijan toimintaa koskevia tietoja sekä ilmoitustavan, jolla tietojen vaihto voi tapahtua.

Saamansa hakemuksen perusteella Valvira tekee hakijan tiloissa alkutarkastuksen, jossa tarkastetaan luomuasetuksen ehtojen täytyminen. Tarkastuksessa selvitetään mm.

- edellytykset luomuraaka-aineiden ja valmiiden luomutuotteiden erillään pidolle tavanomaisesti tuotetuista koko valmistusprosessissa (kuljetus, varastointi, valmistus ja myynti)
- tarvittavat asiapaperit raaka-aineille/tuotteille
- tuotteiden koostumus
- tuotteiden jäljitettävyyden
- tuotteiden pakkausmerkinnät; ja
- valmistus-, varasto- ja myyntikirjanpito

4.2. Vastuu ja valvonta

Alkoholijuomien valmistaja ja maahantuojat vastaavat kulutukseen luovuttamansa juoman laadusta ja koostumuksesta sekä siitä, että tuote ja sen päällysmarkinnat ja muu esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten mukaisia.

Valvira ohjaa ja valvoo tätä valmistajan ja maahantuojan vastuun toteuttamista. Alkutarkastuksen lisäksi Valvira tekee toiminnanharjoittajan tiloissa tarkastuksia. Säädösten noudattamista valvotaan vuosittaisilla tuotantotarkastuksilla ja rekisterivalvonnalla. Tarvittaessa Valvira antaa tarkastuksen yhteydessä yksityiskohtaiset ohjeet säädösten käytännön toteutuksista.

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

Valvovana viranomaisena Valviralla on oikeus ottaa ja saada korvauksetta valvontaa varten tarvittavat näytteet. Lisäksi Valvira valvoo myynnissä olevia luomualkoholijuomia markkinavalvonnan puitteissa.

Osana valvontaa on Valviran pitämä rekisteri luvanhaltijoistaan ja Suomessa myytävistä alkoholijuomista. Rekisteriä varten Valvira on oikeutettu saamaan valvonnan ja tilastoinnin kannalta tarpeellisia tietoja myytävistä tuotteista sekä niiden myynnistä. Ilmoitettaessa tuoterekisteriin uusi luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavia merkintöjä sisältävä juoma, on se ilmoitettava tuoteilmoituksessa luomutuotteena.

Valvira voi tarvittaessa kieltää alkoholijuoman luovuttamisen markkinoille tai korvauksetta velvoittaa poistamaan alkoholijuoman markkinoilta, jos tuote tai sen esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten vastaisia tai jos juoman laatua tai siitä mahdollisesti aiheutuvia terveydellisiä haittoja ja vaaroja ei ole asianmukaisesti valvottu tai jos kieltö on muutoin perusteltua ihmisten terveyden suojelemiseksi.

Valvira voi alkoholilain nojalla korvauksetta joko määrääjäksi tai pysyvästi peruuttaa alkoholijuomien valmistus- tai tukkumyyntiluvan, jos annettuja säännöksiä, määräyksiä tai asetettuja ehtoja ei noudateta tai luvan haltijan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuuden.

Valviran kieltopäätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta. Se, jolle kieltopäätös on annettu, voi kuitenkin saattaa asian hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Muutosta Valviran alkoholilain nojalla antamaan muuhun päätökseen haetaan siltä hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiirissä luvan hakijan kotipaikka on.

4.3. Maksut luomuvalvontajärjestelmästä

Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään hyväksymisen, valvonnan ja muiden suoritteiden kohdalla noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista.

4.4. Eroaminen

Valvontajärjestelmästä erotaan tekemällä kirjallinen ilmoitus Valviralle.

5. Vaatimukset erilläänpidolle valmistuksen ja varastoinnin aikana

Luomualkoholijuomien tuotantoa, maahantuontia kolmansista maista ja markkinointia koskevat samat säännökset kuin luomuelintarvikkeita yleensä. Jos luomualkoholijuomia valmistetaan tai pakataan samoissa tiloissa kuin tavanomaisesti tuotettuja alkoholijuomia, on toimijan pystyttävä pitämään luomuraaka-aineet ja valmiit luomutuotteet erillään vastaavista tavanomaisista aineista ja tuotteista koko valmistusprosessin ajan.

Erilläänpidon voi varastoinnin osalta varmistaa esimerkiksi omilla varastotiloilla tai merkityillä varastoalueilla/-hyllyillä. Jos luomutuotteiden valmistukseen käytetään samoja laitteistoja (esimerkiksi tankit) kuin tavanomai-

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

sesti tuotettujen alkoholijuomien valmistukseen, erilläänpito tulee varmistaa esimerkiksi siten, että luomualkoholijuomat käsitellään eri aikoina. Valmistustilojen (esimerkiksi pulloituslinjat, kuljettimet, putkistot) puhdistus on pystyttävä jälkikäteen todentamaan joko siivouspäiväkirjasta tai siivousta koskevasta osiosta omavalvontasuunnitelmassa.

Luomuraaka-aineiden ja valmiiden luomutuotteiden kuljetus muissa kuin kuluttajapakkauksissa edellyttää, että pakkaukset on suljettu siten, että niiden sisältöä ei voi vaihtaa. Jokaisen luomuerän mukana on lisäksi oltava asiakirja (esimerkiksi rahtikirja), joka yksilöi erän, sen alkuperän, tuotantotavan ja sen luomuvalvontaviranomaisen tunnusnumeron, joka vastaa ko. tuotteen luomuvalvonnasta.

6. Koostumusta koskevat säännökset

Luonnonmukaisesti tuotettujen ainesosien osuus tuotteen kaikista maatalousperäisistä ainesosista ratkaisee, miten myyntipäällyksessä ja markkinoinnissa saa viitata luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Alkoholijuoman nimessä tai juomaryhmää kuvaavassa nimessä saa käyttää viittausta luonnonmukaiseen tuotantotapaan vain silloin, kun tuote on kaikilta osin toimeenpanoasetuksen (myös liitteiden VIII ja IX) mukainen.

Jalostamaton elintarvike voi olla kokonaan luonnonmukaisesti tuotettuja. Luomuasetuksessa ei kuitenkaan ole määritelty käsitettä "100 %:n luomutuote". Jos tuotetta haluttaisiin markkinoida 100 %:n luomutuotteena, on yleisten pakkausmerkintämääräysten mukaisesti edellytyksenä, että siinä on vain luonnonmukaisesti tuotettuja ainesosia. Tuotteessa ei silloin saa olla myöskään esim. lisättyä vettä, lisäaineita tai muita ei-maatalous-peräisiä ainesosia.

6.1. Vähintään 95 %:n tuotteet

Varsinaisia luomuelintarvikkeita ovat jalostetut luomuelintarvikkeet, joiden maatalousperäisten ainesosien painosta vähintään 95 % on tuotettu luonnonmukaisesti. Maatalousperäisiä ainesosia ovat kasvi- ja eläintuotteet sekä keruutuotannon tuotteet. Luonnonmarjojen keruualueen luonnonmukaisuuden ja ostotoiminnan valvonnasta tulee kuitenkin olla todistus.

Kasvi- ja eläinperäiset ainesosat (esimerkiksi marjat, mehu, sokeri, hiiva, hunaja ja lisätty alkoholi) yhdessä muodostavat tuotteen maatalousperäiset ainesosat, joista luonnonmukaisesti tuotettujen ainesosien osuus laskeaan.

Enintään 5 % tuotteen maatalousperäisistä ainesosista saa olla sellaisia tavanomaisesti tuotettuja aineita, jotka on nimetty toimeenpanoasetuksen liitteessä IX.

6.2. Luonnonmukaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia sisältävät tuotteet

Luomulainsäädäntö mahdollistaa vähäisempienkin luomuaineesosien ilmoittamisen tuotteen ainesosaluettelossa. Luomuaineesosia sisältävien tavanomaisten tuotteiden ainesosaluettelossa voi halutessaan ilmoittaa,

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

mitkä ainesosat ovat luonnonmukaisesti tuotettuja. Tällöin luomuainesosien kokonaisprosenttiosuus maatalousperäisten ainesosien kokonaismäärästä on ilmoitettava.

6.3. Tavanomaisesti tuotetut maatalousperäiset ainesosat luomualkoholiuomissa

Luomuelintarvikkeissa saa käyttää vain toimeenpanoasetuksen liitteessä IX lueteltuja tavanomaisia maatalousperäisiä ainesosia, koska niitä ei tuoteta EU:n alueella riittävästi luonnonmukaisesti eikä niitä ole saatavilla myöskään kolmansista maista. Jos käytettävää tavanomaista ainesosaa ei ole em. liitteen luettelossa, voi lupaa väliaikaiseen käyttöön hakea Eviralta. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että toimija pystyy osoittamaan, ettei kyseistä ainesosaa tuoteta EU:ssa riittävästi luonnonmukaisesti eikä sitä voida tuoda EU:n ulkopuolelta kolmansista maista.

Samaa ainesosaa ei saa luomutuotteen valmistuksessa käyttää rinnakkain sekä luonnonmukaisesti tuotettuna että tavanomaisena.

6.4. Hiiva

Luomuelintarvikkeiden jalostuksessa voidaan käyttää elintarvikkeiden jalostuksessa tavanomaisesti käytettyjä mikro-organismeja ja -valmisteita. Hiivoja ja hiivavalmisteita joita ei ole tuotettu luonnonmukaisesti voidaan käyttää alkoholijuomien valmistuksessa, kunnes luomuhiivoja on saatavilla. Hiiva ja hiivatuotteet lasketaan maatalousperäisiksi ainesosiksi.

6.5. Muut kuin maataloudesta peräisin olevat ainesosat ja teknologiset apuaineet

Luomutuotteisiin sallittuja lisäaineita on huomattavasti vähemmän kuin vastaaviin tavanomaisiin tuotteisiin sallittuja. Aromeista esimerkiksi vain luontaiset aromiaineet ovat sallittuja. Toimeenpanoasetuksen liitteessä VIII on lueteltu ne ei-maataloudesta peräisin olevat ainesosat ja teknologiset apuaineet ym. aineet, joiden käyttö luomuelintarvikkeissa on liitteessä mainituin ehdoin sallittua. Näitä ovat eräät lisäaineet, kuten maitohappo, hiilidioksidi, viinihappo, omenahappo, askorbiinihappo, sitruunahappo, taulousvesi ym.

Sallittujen lisäaineiden käyttömäärästä ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta säädetty luomusäädöksissä. Joidenkin aineiden käytölle on kuitenkin asetettu käyttörajoituksia tai erityisiä edellytyksiä. Jos muuten ei ole säädetty, noudatetaan käyttömäärien suhteen yleisiä lisäainesäädöksiä ja hyvää valmistustapaa. Lisäksi on huomattava, ettei toimeenpanoasetuksessa mainittuja lisäaineita saa luomutuotteissa käyttää vapaasti, vaan ainoastaan niihin elintarvikkeisiin ja alkoholijuomiin, joihin ne on sallittu myös yleisten lisäainesäädösten mukaan.

6.6. Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttökielto

Geneettisesti muunnettujen organismien ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttö on kiellettyä luonnonmukaisina markkinoitavissa tuotteissa. Alkoholijuomissa tällaisia ainesosia voivat olla esimerkiksi tärk-

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

kelys, hiiva, maito-, omena-, askorbiini-, sitruuna- ja viinihapo sekä pektiini. GMO-käyttökielto koskee myös valmistuksen apuaineita, esimerkiksi liuottimia.

Vastuu siitä että GMO-käyttökieltoa noudatetaan on luomutuotteen valmistajalla. Valmistajan tulee tavaratoimituksista sopiessaan varmistaa, että GMO-käyttökielto luomutuotannossa on tavarantoimittajan tiedossa. Tavarantoimittajan tulee varmistaa, ettei eri laatujen sekaantumista pääse tapahtumaan varastoinnin, valmistuksen tai kuljetuksen aikana. Valmistajan tulee pyytää tavarantoimittajalta vakuutus, ettei kyseinen ainesosa tai valmistuksen apuaine ole geenimuunneltu tai sellaisen tuotteen johdannainen. Tavaraa vastaanottaessaan luvanhaltijan on varmistettava, että erän mukana on edellä mainittu vakuutus. Jos vakuutusta ei ole, tuotetta ei voida käyttää luomutuotteen valmistamiseen ennen kuin erästä saadaan varmuus. Eräkohtaiset vakuutukset tulee säilyttää luomuvalmistusta koskevassa kirjanpidossa.

6.7. Säteilyttämiskielto

Luomutuotteita tai niissä käytettäviä ainesosia ei saa säteilyttää. Säteilytystä käytetään mm. mausteiden ja yrttien säilyvyyden varmistamisessa. Säteilytyskieltoa valvotaan vastaavin asiakirjoin, vakuutuksin ja menettelyin kuin GMO:n käyttökiellon toteutumista.

6.8. Tuotantoteknologia

Luomutuotteissa on kielletty käytettäväksi sellaiset tekniikat, joilla jalostuksessa tai varastoinnissa menetettyjä tuotteen ominaisuuksia pyritään palauttamaan tai korjaamaan. Sallituista tekniikoista ja valmistuksen lisä- ja apuaineista tarkemmin luomusäädöksissä.

7. Päälysmerkintöjä ja esittelyä koskevat säännökset

7.1. Ainesosaluettelo

Alkoholijuomien myyntipäilyksessä ainesosaluettelo ei ole pakollinen. Mikäli ainesosaluettelo tuotteessa on, sen tulee sisältää kaikki tuotteen sisältämät ainesosat.

Luomuasetus edellyttää, että jalostetun elintarvikkeen tuotetiedoista ilmenee, mitkä käytetyistä ainesosista ovat luonnonmukaisesti tuotettuja, jos tuote sisältää myös tavanomaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia.

Ainesosaluettelossa mainitaan valmistusaineet ja lisäaineet valmistuksessa käytetyn painon mukaan alenevassa järjestyksessä. Lisätty vesi ja haihtuvat aineet ilmoitetaan niiden juomassa olevien lopullisten painosuusosien mukaisessa järjestyksessä. Haihtuvia aineita ei tarvitse ilmoittaa, jos niiden määrä ei ylitä 5 % lopullisessa juomassa. Hedelmä-, kasvis-, mauste- tai yrttisekoitukset, joissa mikään ainesosa ei ole määrävissä asemassa, voidaan ilmoittaa myös muussa järjestyksessä, edellyttäen, että ainesosien ilmoittamisen yhteydessä on maininta asiasta, esimerkiksi ”vaihtelevassa suhteessa”. Kaikki sokerit voidaan ilmoittaa vain sakkaroosin yleisnimellä ”sokeri”.

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

Lisäaine ilmoitetaan pakkausmerkinnöissä käyttötarkoitusta osoittavan ryhmänimen lisäksi täydennettynä lisäaineen nimellä tai numerotunnuksella, esimerkiksi hapettumisenestoaine (sitruunahappo) tai vaihtoehtoisesti hapettumisenestoaine (E330). Jos lisäaine kuuluu useampaan kuin yhteen ryhmään, lisäaineen pääasiallinen käyttötarkoitus määrää ryhmänimen. Lisäaine, joka ei kuulu mihinkään ryhmään, ilmoitetaan nimellä tai numerotunnuksella.

Lisäainetta, jota on käytetty valmistuksen apuaineena, aromiaineen tai muun lisäaineen liuottimena tai kantaja-aineena pitoisuuksina, jotka ovat toiminnon kannalta välttämättömiä, ei tarvitse ilmoittaa. Tuotteen valmistuksen teknologisia apuaineita ei pakkaukseen tarvitse merkitä, jos apuaineella ei lopputuotteessa enää ole teknologista tarkoitusta.

Luomutuotteissa ainoastaan luontaisten aromien käyttö on sallittua. Aromit ilmoitetaan nimellä "aromi(t)" tai tarkennettuna lajia osoittavalla nimellä "luontainen aromi". Nimeen voi liittää sen tuotteen nimen, josta aromi on saatu (esimerkiksi luontainen mansikka-aromi).

7.2. Valvojan viranomaisen tunnusnumero

Luomutuotteissa on aina ilmoitettava tuotteen viimeisen valmistusvaiheen valvonnasta vastaavan viranomaisen/ tarkastuslaitoksen tunnusnumero ja/tai nimi. Tämä valvontaa osoittava merkintä sijoitetaan pakkauksessa samaan näkökenttään EU:n luomutunnuksen ja raaka-aineiden alkuperämerkinnän kanssa, tai valmistajan nimen ja osoitteen välittömään yhteyteen, jos kyseessä on luomuainesosia sisältävä tavallinen tuote.

Kaikkien jäsenvaltioiden luomuvalvonnasta vastaavien viranomaisten ja tarkastuslaitosten nimet ja tunnusnumerot löytyvät mm. EU:n komission ylläpitäältä internet-sivustolta: https://ec.europa.eu/agriculture/organic/consumer-trust/certification-and-confidence/controls-and-inspections/control-system_fi

Valviran tunnusnumero on FI-EKO-301.

7.3. Pakolliset pakkausmerkinnät

Valmiiksi pakatuissa luomuelintarvikkeissa on käytettävä yhteisön luomutunnusta, jos se täyttää luomutuotteelle asetetut ehdot ja sen esittelyssä viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Myös kolmasmaatuotteissa on mahdollista käyttää yhteisön tunnusta. Tunnuksen yhteydessä on aina ilmoitettava, missä tuotteen sisältämät maatalousperäiset raaka-aineet on tuotettu.

EU:n luomulogo pakatuissa tuotteissa on ns. Euro-lehti, jossa on EU-tähdet lehden muotoisena kuviona vihreällä taustalla. EU-merkinnän yhteydessä voi olla muita yksityisiä, kansallisia tai alueellisia tunnuksia.

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

Pakolliset maininnat on ilmoitettava pakkausmerkinnöissä siten, että samassa näkökentässä on yhteisön luomutunnus, sen yhteydessä valvontaviranomaisen tunnusnumero sekä maininta siitä, missä tuotteen maatalousperäiset raaka-aineet on tuotettu ("tuotettu EU:ssa", "tuotettu EU:n ulkopuolella", myös tuotantomaan nimeä voidaan käyttää, "tuotettu Suomessa").

"Tuotettu Suomessa" (tai "Tuotettu EU:ssa") merkintää saa käyttää vain jos vähintään 98% maatalousperäisistä raaka-aineista (painon mukaan) on tuotettu Suomessa (tai EU:ssa).

7.4. Luomu – valvottua tuotantoa -merkki

Suomessa tuotetuissa (valmistettu, pakattu tai etike-toity) luomutuotteissa voidaan käyttää viranomaisen "Luomu - valvottua tuotantoa" -merkkiä (ns. aurinko-merkki). Vaikka merkki on suomalainen, se ei edellytä raaka-aineelta kotimaista alkuperää. Merkin haltija on maa- ja metsätalousministeriö ja sen käyttöoikeutta haetaan Eviralta. Tarkempia tietoja merkin käyttöehdoista, graafisista ohjeista ja merkin käyttöoikeuden saaneista tuotteista saa Eviralta.

7.5. Muut merkinnät

Edellä kuvattujen merkkien lisäksi luomutuotteissa voidaan käyttää myös eri luomujärjestöjen merkkejä. Näitä ovat mm. Leppäkerttu -merkki (Luomuliitto ry:n merkki), Demeter ja Biodyn -merkit (Biodynaaminen yhdistys ry:n merkit). Yksityisillä luomujärjestöillä merkkien käyttöoikeuteen liittyy omat sääntönsä ja valvontamenettelynsä.

Myös yksityisten järjestöjen luomumerkin käyttäminen viittaa tuotteen luonnonmukaiseen tuotantotapaan ja edellyttää siten kuulumista viranomaisen valvontajärjestelmään.

8. Viini, hedelmäviini ja siideri

8.1. Viiniä koskevat säädökset

EU:n komission luomuviinejä koskevaa täytäntöönpanoasetusta (203/2012) on sovellettu 1.8.2012 alkaen.

Luomuviinin valmistuksessa kielletään lähinnä käyttämästä menetelmiä, joilla luonnonmukaisena markkinoitavan viinin valmistuksessa tai varastoinnissa menetettyjä ominaisuuksia voitaisiin palauttaa tai korjata. Lisäksi valmistuksen lisäaineissa ja apuaineissa on luonnonmukaisen tuotantotavan edellyttämiä rajoituksia. Esimerkiksi sorbiinihapon käyttö ei ole sallittua ja rikkidioksidin ja sulfiittien käyttö on sallittua alennetuina pitoisuuksina.

Sulfiitin suurin pitoisuus luomupunaviineissä on 100 mg/l (150 mg/l tavanomaisesti tuotetuissa), valko- ja roséviineissä 150 mg/l (200 mg/l tavanomaisesti tuotetuissa), kun jäännössokerin määrä näissä viineissä on alle

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

2 g/l. Muissa luomuviineissä maksimipitoisuusrajaa on laskettu 30 mg/l tavanomaisen tuotantotavan viinille säädetystä suurimmasta sulfiitin määrästä. Vuosittaiset sääolosuhteet voivat aiheuttaa muutoksia näihin raja-arvoihin.

EU:ssa valmistettujen luomuviinien päällymerkinnöissä tulee käyttää EU:n luomutunnusta, tuotantotavan hyväksyneen luomuviranomaisen tunnusta sekä ilmoittaa maatalousperäisten ainesosien alkuperä, aivan kuten luonnonmukaisesti tuotetuissa muissakin elintarvikkeissa. EU:n ulkopuolella valmistettujen tuotteiden osalta luomutunnuksen käyttö ei ole pakollista.

Aikaisemmin tuotetuissa viineissä, joissa ainoastaan valmistuksessa käytetyt rypäleet on viljelty luonnonmukaisesti ja todisteita viinin luomusetuksen mukaisesta tuotantotavasta ei ole saatavilla, voidaan tehdä merkintä ”luonnonmukaisista rypäleistä saatu viini”. Näin merkittyjä viinejä, jotka on tuotettu tai saatettu markkinoille ennen 31. heinäkuuta 2012, voi myydä varastojen loppumiseen saakka. Tämä merkintätapa poistuu vähitellen. Tällaisessa viinissä ei saa käyttää EU:n luomutunnusta.

8.2. Hedelmäviiniä ja siideriä koskevat säännökset

Toimeenpanoasetuksen liitteessä VIII on määritelty luomusiiderissä ja -hedelmäviinissä sallitut määrät rikkidioksidia tai kaliumdisulfiittia. Raja-arvo on enintään 100 mg/l rikkidioksidia (SO₂).

Luomuainesosa sisältävien, tavanomaisesti tuotettujen siidereiden ja hedelmäviinien merkinnöissä noudatetaan ehtoja:

- juoman nimessä, juomatyyppiä kuvaavassa nimessä tai valmistajan nimessä ei saa olla luomu-, eko-, bio- tai muuta vastaavaa luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavaa merkintää
- ainesosaluettelossa ilmoitetaan tuotteen luonnonmukaisesti tuotetut ainesosat ja luomuainesosien prosenttiosuus maatalousperäisistä ainesosista

Luomutuotantoon liittyviä merkintöjä, kuten EU:n lehtimerkkiä saa käyttää vain kaikilta osin asetuksen ehdot täyttävissä luomutuotteissa;

Kansallisen aurinkomerkin ”Luomu – valvottua tuotantoa” ja muiden vastaavien järjestö-merkkien käyttöoikeudesta päättää merkin myöntäjä.

9. Kirjanpitoa koskevat vaatimukset

Luomualkoholijuomia valmistavan on säilytettävä kirjanpidossaan soveltuvin osin seuraavat tiedot/asiapaperit

- tiedot ostetuista raaka-aineista ja niiden määrät sekä erätunnisteet (luomuraaka-aineiden kohdalla asiakirjassa merkintä siitä, että kyse on luonnonmukaisesti tuotetuista raaka-aineista)
- luomutuotteiden toimittajat ja vuosittaiset todistukset siitä, että luomuraaka-aineiden toimittajat kuuluvat luomuvalvontaan (toimittajajäljitettävyys)
- vastaanottotarkastuksien tulokset (vastaanotetuista raaka-aineista tarkastettu, että pakkaukset ovat suljettuja ja sisältävät merkinnät

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

tarkastuksista vastaavasta tarkastuslaitoksesta tai -viranomaisesta)

- tavarantoimittajan eräkohtaiset vakuutukset siitä, että valmistukseen käytetyt raaka-aineet tai valmistuksen apuaineet eivät ole säteilytettyjä tai geenimuunneltuja
- tiedot myydyistä luomutuotteista, niiden määrät, erätunnisteet sekä vastaanottajat (asiakasjäljitettävyys)
- tiedot myytyjen erien sisältämisestä raaka-aineista (sisäinen jäljitettävyys), sekä
- mahdollinen Eviran lupa käyttää tavanomaisesti tuotettuja raaka-aineita luomutuotteissa.

Luomu-valvontajärjestelmään kuuluvan toimijan on laadittava kirjanpitonsa siten, että siitä on välittömästi saatavissa selville luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, elintarvikkeiden ja alkoholijuomien vastaanotetut, varastossa olevat ja luovutetut määrät.

Luomu-tuotettuina markkinoitavien alkoholijuomien raportointi Valviralle (tuoteilmoitus, astiointi- ja toimitustiedot) ei eroa muiden alkoholijuomien raportoinnista. Tuote on ilmoitettava luomutuotteeksi tuoteilmoituksessa.

10. Alkoholijuomien maahantuonti EU:n ulkopuolelta

Tuonnilla tarkoitetaan tuontia EU:n alueelle EU:n ulkopuolelta nk. kolmansista maista. EU:n jäsenmaista Suomeen tapahtuva tavaroiden vapaa liikkuminen on sisämarkkinakauppaa, johon ei sovelleta tuonnin säännöksiä. Islanti, Liechtenstein ja Norja kuuluvat Euroopan talousalueeseen (ETA), jonka vuoksi ne rinnastetaan yhteisön sisämarkkinamaihin kuuluviksi. Sisämarkkinakauppaa on myös se, jos kolmannelta maasta peräisin olevia luomutuotteita tuodaan Suomeen jonkin toisen jäsenmaan kautta siten, että tulliselvitys on tehty kyseisessä jäsenmaassa.

EU:n Komissio on vahvistanut useasta maasta (Argentiina, Australia, Kanada, Costa Rica, Intia, Israel, Japani, Uusi Seelanti, Tunisia, Etelä-Korea, Sveitsi ja USA) maahantuotujen luomutuotteiden vastaavan luomuasetuksen 834/2007 vaatimuksia. Tukkumyyntiluvan haltija saa siis tuontiasetuksen 1235/2008 mukaisin edellytyksin tuoda alkoholijuomia näistä maista Suomeen hakeuduttuaan Valviran luomuvalvonta-järjestelmään.

Komission täytäntöönpanoasetuksen 1842/2016 mukaisesti luomutuonnin tarkastussertifikaatti muuttui sähköiseksi 19.10.2017. Luomutuotteiden kolmasmaatuonnin yhteydessä käytössä olleet eräkohtaiset tarkastussertifikaatit viedään komission sähköiseen Traces NT-järjestelmään. Aluksi paperiversio voi liikkua sähköisen rinnalla, mutta kaikki ”kuitaukset” tullaan tekemään sähköiseen järjestelmään.

Järjestelmässä tarkastussertifikaatista käytetään nimitystä eCOI. Järjestelmässä eCOI luodaan joko lähtömaassa komission hyväksymän tarkastuslaitoksen toimesta tai maahantuojaja Suomessa tekee sen itse.

Dnro V/9916/2018

13.12.2017

Valvira hyväksyy suomalaiset alkoholijuomien maahantajat Traces NT-järjestelmään. Hakeutuminen järjestelmään tapahtuu suoraan EU:n verkkosivuilta siten että yrityksestä yksi henkilö hakee itselleen yrityskohtaiset pääkäyttäjäoikeudet. Tämä henkilö voi tunnusten saamisen jälkeen itse myöntää lisää oikeuksia yrityksen tarpeiden mukaan toisille työntekijöille tai tuonnin huolintaliikkeille. Käyttäjän luonnissa kannattaa aloittaa tältä sivulta:

https://webgate.ec.europa.eu/tracesnt/help/general/content/b_getting%20started/getting-started.htm

Edellä kuvattujen luomuasiapapereiden lisäksi luomualkoholijuomia maahantuotaessa tulee lähetystä aina seurata muut alkoholijuomien maahantuontiin liittyvät tarvittavat asiapaperit, kuten hallinnollinen saateasiakirja VI1.

Kolmansista maista maahantuotavien luomualkoholijuomien osalta maahantuojan on aina tehtävä eräkohtainen ilmoitus Valviralle hyvissä ajoin, ennen tavaroiden esittämistä tullille. Alkoholijuomaerän vastaanottamisesta ilmoitetaan Valviralle lomakkeella: Raportti kolmansista maista tuoduista luomutuotteista (www.valvira.fi). Muut maahantuontiasiakirjat tuoja säilyttää omassa kirjanpidossaan.

Lisätiedot alkoholi@valvira.fi

Johtaja *Jussi Holmalahti*
Jussi Holmalahti

Ylitarkastaja *Markku Keskimäki*
Markku Keskimäki